

KAI KURIE STUDENTŲ MOKOMOSIOS PRAKTIKOS ASPEKTAI

Egidijus Nedzinskas*

Antanas Janušauskas**

Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Policijos veiklos katedra

V. Putvinskio g. 70, LT- 44211, Kaunas

Telefonai 8 (37) 30 36 51, 30 36 68

Elektroninis paštas e.nedzinskas@mruni.lt; antanasjanusauskas@mruni.lt

SANTRAUKA

Tyrime analizuoti Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto studentų 2005-2006 mokslo metais atliktos mokomosios praktikos rezultatai. Pagal patvirtintą studijų planą, mūsų studentai kasmet atlieka 16 savaičių (16 kreditų) mokomąją praktiką teritorinėse policijos įstaigose. Šios praktikos rezultatai yra vertinami pagal studentų pateiktus specialius mokomosios praktikos žurnalus (pildo pats studentas) ir teritorinės policijos įstaigos, kurioje studentas atliko praktiką, atsiliepimą.

Atlikto tyrimo tikslas – išsiaiškinti būsimųjų policijos pareigūnų požiūrį į savo pasirinktą profesiją bei jos vertinimą, atlikus mokomąją praktiką, o taip pat išanalizuoti kaip studentai vertina atskirus teritorinės policijos įstaigos padalinius.

Savo tyrime analizavome 158 studentų (82 merginų ir 76 vaikinių) mokomosios praktikos rezultatus, kuriuos lyginome tarp merginų ir vaikinių.

Mūsų tyrimo duomenimis beveik pusei 45 proc. studentų (48,8 proc. merginų ir 40,8 proc. vaikinių) mokomoji praktika labai patiko ir tik 3,2 proc. studentų (3,6 proc. merginų ir 2,2 proc. vaikinių) teigia, kad mokomoji praktika nepatiko ($p < 0,001$). 50 proc. studentų (42,5 proc. merginų ir 58,6 proc. vaikinių) mokomąją praktiką patiko atlikti teritorinių policijos įstaigų Patulinės tarnybos padaliniuose. 48,7 proc. studentų (48,3 proc. merginų ir 48,4 proc. vaikinių) mano, kad teritorinių policijos įstaigų padaliniuose dirbančių policijos pareigūnų požiūris į studentus atlikusius praktiką yra labai draugiškas. Tyrimo rezultatai analizuoti Kauno policijos fakulteto informatikų parengtais statistinės analizės metodais.

Pagrindinės sąvokos: studentas, mokomoji praktika, padalinys, policijos pareigūnas.

* Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Policijos veiklos katedros lektorius

** Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Policijos veiklos docentas

ĮVADAS

Kasmet į Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto (toliau - Fakultetas) Teisės ir policijos veiklos studijų programą, pagal Vidaus reikalų ministerijos užsakymą priimama apie 150 studentų. Iki 2006 m. pagal studijų planą, per tris studijų semestrus (pirmasis studijų etapas) yra paruošiami universalūs pirminės grandies policijos pareigūnai. Šiai dienai studentai ruošiami pagal vienpakopę rengimo sistema ir įgyja vidurinėsios grandies policijos pareigūno statusą.

Policijos pareigūnų rengimas pagal universalųjį modelį yra sudėtingas procesas, nes praktiniame mokyme (treniruojant), sunku išanalizuoti bei išnagrinėti visus realius kasdieninėje veikloje nuolatos kintančius, analogo neturinčius įvykius. Teorinės žinios turi būti glaudžiai siejamos su praktika. Taigi teorijos ir praktikos sąveika ypač reikšminga policijos veikloje ir, anot Mykolo Romerio universiteto prof. R. Tidikio [1], „...*teorija be praktikos yra sausa, o praktika be teorijos akla*“. Teorija ir praktika, mokslinės ir empirinės žinios vienos kitas papildo, praturtina, vienos kitomis remiasi, formuluoja aktualias problemas, hipotezes, kelia tyrimo tikslus, apibrėžia tyrimo dalyką ir turinį. Sutinkama su L.W. Shermano nuomone [2], „...*jog policijos pareigūnų praktinis mokymas (police training) orientuojamas į tiesioginį policijos uždavinių ir funkcijų vykdymą, t. y. į policinės veiklos rezultatyvumą ir efektyvumą*“. Todėl mes įsitikinę, kad ruošiamų pirminės grandies policijos pareigūnų profesionalumą galima įvertinti jau po dviejų semestrų atliekamos mokomosios praktikos metu, kai studentams Fakultete įgytas teorines žinias tenka taikyti praktikoje, susiduriant su realiomis situacijomis ir teisės pažeidėjais. Mokomosios praktikos metu studentai privalo kvalifikuotai įvertinti analogų neturinčias situacijas, neatidėliotinai priimti teisingus sprendimus, nuo kurių priklauso profesionali situacijos analizė ir teisės pažeidimo įforminimas.

Šiam tikslui pasiekti labai svarbu, kad studentui iki būsimosios mokomosios praktikos būtų suformuotas pačių svarbiausių teorinių žinių bagažas ir gebėjimas praktiškai jas taikyti.

Tyrimo **objektas** – 158 Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto studentų atliktos mokomosios praktikos įvertinimas.

Siekdami išsiaiškinti, kiek yra efektyvus studentų teorinių žinių ir praktinio pasirengimo taikymas praktikoje, policijos ir jos atskirų padalinių veiklos vertinimas bei požiūris į savo pasirinktą profesiją, kėlėme šiuos **uždavinius**:

- išsiaiškinti studentų požiūrį ir motyvaciją savo pasirinktai profesijai praktikos metu;
- išanalizuoti kaip studentai vertina atskirus policijos įstaigų padalinius bei jų norą šiuose padaliniuose įsidarbinti;

- išanalizuoti kaip, studentų požiūriu, praktikos metu juos vertina policijos pareigūnai.

Tyrimo metodai – literatūros, statistinės analizės, anketavimo, lyginamasis.

1. STUDENTŲ PASIRUOŠIMAS MOKOMAJAI PRAKTIKAI

Kauno policijos fakulteto I-o kurso Teisės ir policijos veiklos studijų programos studentai po dviejų studijų semestrų buvo siunčiami atlikti 16 savaičių mokomąją praktiką į šalies teritorines policijos įstaigas, kur atlieka pirminės grandies policijos pareigūnų funkcijas viešosios policijos padaliniuose.

Mokomoji praktika – tai Teisės ir policijos veiklos studijų programoje numatyta praktinio studentų rengimo policijos įstaigų padaliniuose forma [3]. Fakultetas bendradarbiaudamas su Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos planuoja ir koordinuoja studentų paskirstymą į mokomosios praktikos atlikimo vietas šalies teritorinėse policijos įstaigose. Prieš prasidedant praktikai, jos vadovai studentus supažindina su mokomosios praktikos tikslais ir uždaviniais, pateikia studijų programoje numatytas savarankiško darbo užduotis, praktikos programas ir savarankiško darbo užduočių atlikimo metodiką. Praktikos metu, skiriant juos į pareigas policijos įstaigoje ir tik tarnybinių pareigų atlikimo metu, studentas įgyja pirminės grandies policijos pareigūno statusą. Tai reglamentuoja Lietuvos Respublikos Policijos veiklos įstatymas [4], Vidaus tarnybos statutas [5], Policijos patrulių veiklos instrukcija [6], Mykolo Romerio universiteto statutas [7-8] ir Fakulteto nuostatai [9]. Teritorinės policijos įstaigos, priimančios studentus atlikti mokomąją praktiką, paskiria šios praktikos vadovus, kurie vykdydavo mokomosios praktikos programoje numatytas funkcijas ir įvertindavo studento tinkamumą būsimai profesinei veiklai. Mokomosios praktikos turinys sudarytas vadovaujantis Teisės ir policijos veiklos studijų programa bei LR Švietimo ir mokslo ministerijos 2000 m. rugpjūčio 29 d. Įsakymu Nr. 1079 patvirtintu Policininko rengimo standartu [10-15].

Mokomosios praktikos metu studentai atlieka pirmosios grandies policijos pareigūno funkcijas tik kartu su praktiniais darbuotojais šiuose viešosios policijos padaliniuose: Operatyvaus valdymo (budėtojų) padaliniuose; Prevencinės tarnybos padaliniuose; Patrulinės tarnybos padaliniuose; Konvojaus ir areštinės padaliniuose; Apsaugos policijos padaliniuose.

Pagrindinis keliamas mokomajai praktikai uždavinys - tai siekis įtvirtinti studentų žinias, įgytas studijuojant tokias disciplinas kaip policijos administracinė veikla, administracinė teisė, profesinė taktika, psichologija, etika ir deontologija, fizinis rengimas ir koviniai imtynių veiksmai bei kitus I ir II semestruose studijuojamus mokomuosius dalykus. Taip pat siekiama sudaryti sąlygas, kad auditorijoje

įgytas teorines žinias studentai išmokytų analizuoti, pritaikyti praktikoje, įsisąmonintų organizacijos požiūriu ir išsamiau suvoktų policijos pareigūnų darbą.

Rengiant policijos pareigūnus, jiems suteikiama humanitarinių ir socialinių, teisinių ir policinių mokslų žinių. Kompleksinių šių žinių naudojimu siekiama lavinti būsimo policijos pareigūno loginius ir analitinius gebėjimus, supažindinti su skirtingomis kultūromis ir vertybėmis. Kaip teigia F. Denisas, policinis išsilavinimas yra tarsi gaunamų žinių ir įgūdžių naudojimo menas, pažinimo ir analizavimo metodas [16-17].

Studentai, būsimoji policijos pareigūnai, privalo ir patys suvokti savo mokymo svarbą, kad galėtų bet kokioje situacijoje tiksliai ir operatyviai nuspręsti, kaip apginti save ar kitus asmenis nuo tiesiogiai gresiančio pavojaus sveikatai ir gyvybei. Privalo suvokti, kad ir menkiausios klaidos padarymas gali kainuoti sveikatą ar net ir gyvybę. Todėl svarbu įgyti ne tik specialiųjų žinių ir įgūdžių, bet ir gerą specialųjį fizinį bei kovinį pasirengimą. Taigi, apibendrinant galima teigti, kad policijos pareigūno rengimas priklauso ne tik nuo gero policinio praktinio mokymo (treniravimo), fizinio ar psichologinio pasirengimo, bet ir kitų reikalingų specialių žinių ir įgūdžių. M. Pagonas, B. Virjent–Novakas ir kiti autoriai *policijos praktinį mokymą (treniravimą)* apibrėžia kaip specialiųjų žinių ir įgūdžių, reikalingų kasdienėje policijos veikloje, perdavimo ir įgijimo procesą, kurio metu suteikiamas atitinkamos formos sertifikatas [17]. Todėl po mokomosios praktikos, atsakingi už ją Fakulteto darbuotojai išsamiai analizuoja studentų pateiktas ataskaitas ir jas įvertina. Tada atliekamas bendras praktikos įvertinimas (10 balų sistemoje), siekiant įvertinti studentų tinkamumą būsimai profesinei veiklai.

2. STUDENTŲ POŽIŪRIS Į PRAKTIKĄ IR JOS VERTINIMAS

Atlikdami tyrimą palyginome 2005-2006 mokslo metų mokomosios praktikos studentų, tiek merginų, tiek vaikinų vertinimo duomenis apie atliktą mokomąją praktiką šalies teritorinių policijos įstaigų padaliniuose, labiausiai patikusius padalinius ir juose dirbančių policijos pareigūnų požiūrį į praktiką atlikusius studentus.

2005-2006 mokslo metais mokomąją praktiką šalies teritorinėse policijos įstaigose atliko 158 studentai, iš jų 82 merginos ir 76 vaikinai. Statistiškai reikšmingo skirtumo tarp lyčių nenumatyta, t.y. tiek merginų, tiek vaikinų mokomojoje praktikoje dalyvavo panašus skaičius.

Didžioji dalis studentų (80,4 proc. $p < 0,001$,) savo mokomąją praktiką liko patenkinti (anketose ją įvertino kaip „labai patiko“ ir „patiko“), 15,2 proc. studentų praktika patiko vidutiniškai ir, likusieji

4,4 proc. studentų mokomąją praktika nusivylė, kadangi anketose įvertino ją kaip „nepatiko“ ir „labai nepatiko“ (1 lentelė). Studentų pasirinkti atskiri vertinimo kriterijai tarp lyčių statistikai patikimai nesiskyrė.

Tyrimo duomenys rodo, kad daugumai studentų, nepriklausomai nuo lyties, mokomoji praktika pateisino jų lūkesčius sietinus su pasirinkta profesija. Mes netyrėme, dėl kokių priežasčių nedidelei daliai studentų praktika nepatiko arba labai nepatiko, nors tai galėtų būti ir motyvacijos stoka pasirenkant busimąją profesiją, arba dėl negausių policijos padalinių praktikos vietoje, blogesnės jų materialinės bei intelektualinės bazės ir pan.

Savo tyrime siekėme išsiaiškinti, kuriuose policijos padaliniuose studentams labiausiai patiko atlikti praktiką ir kur jie norėtų dirbti įgiję pirmosios grandies policijos pareigūno statusą. Tyrimo vertinimui buvo pateikti Operatyvaus valdymo (budėtojų), Prevencinės tarnybos, Patrulinės tarnybos, Konvojaus ir areštinės ir Apsaugos policijos padaliniai, kuriuose studentai ir atliko mokomąją praktiką. Pusei (50 proc.), atlikusių praktiką studentų (42,5 proc. merginų ir 58,6 proc. vaikinų), Patrulinę tarnybą įvertino kaip labiausiai patikusį policijos padalinį, kuriame jie norėtų ateityje įsidarbinti. Dvigubai mažiau (20,3 proc.) studentų kaip labiausiai patikusį policijos padalinį įvertino Operatyvaus valdymo padalinį, kiek mažiau (18,3 proc.) studentų – Prevencijos tarnybą. Tik nedidelė dalis studentų labiau vertino Konvojaus ir areštinės bei Apsaugos policijos padalinius (2 lentelė). Studentų pasirinkti atskirų policijos padalinių vertinimai tarp lyčių statistikai patikimai nesiskyrė, tačiau stebima tendencija, kad didesnis procentas merginų labiau vertina kabinetinį darbą, priešingai nei vaikinai, kurie renkasi tarnybas susijusias su didesniu fiziniu pasirengimu ir ištverme.

Siekdami išsiaiškinti, koks yra praktikoje dirbančių pareigūnų požiūris į praktiką atliekančius studentus, analizavome kaip studentai vertina su jais dirbusius policijos pareigūnus. Didžioji dauguma studentų (3 lentelė) nurodė, kad policijos pareigūnai buvo „labai draugiški“, „partneriški“ ir tik maža dalis studentų nurodė, kad iš praktikos vietoje dirbančių policijos pareigūnų juto priešišumą bei pašaipumą. Studentų pasirinkti atskiri vertinimo kriterijai tarp lyčių statistikai patikimai nesiskyrė.

Duomenys rodo, kad praktikoje dirbantys policijos pareigūnai yra pozityviai nusiteikę savo būsimų kolegų atžvilgiu ir linkę jiems padėti gavus pirminės grandies policijos pareigūno statusą tinkamai įgyvendinti valstybės nustatytą viešąją tvarką, užtikrinti saugią aplinką, teikti visuomenei socialines paslaugas ir pan.

Iš atlikto tyrimo manome, kad beveik visi praktiką atlikę studentai, nepriklausomai nuo lyties, teisingai pasirinko savo būsimą profesiją. Akcentuotina, kad teigiamas policijos pareigūnų nusiteikimas priimti mūsų studentus į savo gretas, rodo, kad Fakultete yra vykdomas patrauklus studentų - būsimųjų

pirmosios grandies policijos pareigūnų rengimas, suteikiantis pakankamą kompleksinį teorinių - praktinių žinių bagažą.

IŠVADOS

1. Mokomosios praktikos vertinimo analizė rodo, kad didžiajai daliai studentų nepriklausomai nuo lyties, mokomąją praktika liko patenkinti ir tik nedidelei daliai studentų mokomoji praktika nepatiko, todėl galima teigti, kad Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto studentai ne tik teigiamai vertina savo požiūrį į pasirinktą profesiją, bet ir motyvuotai pasirinko busimąją profesiją.
2. Išanalizavę kaip studentai vertina darbą (tarnybą) atskiruose policijos įstaigų padaliniuose, nustatėme, kad apie pusė studentų, nepriklausomai nuo lyties, geriausiai įvertino darbą Patrulinės tarnybos padalinyje. Kartu išvelgiama tendencija, kad merginos dažniau nei vaikinai rinkęsi kabinetinį darbą, o vaikinai – priešingai – labiau įtemptą ir pavojingą policininko darbą už tarnybinių kabinetų sienų.
3. Didžioji dauguma studentų, nepriklausomai nuo lyties, mano, kad policijos pareigūnų požiūris į juos praktikos metu buvo pozityvus, todėl tikėtina, kad tai tik sustiprins mūsų studentų motyvaciją savo pasirinktai profesijai ir skatins siekti karjeros jiems patikusiuose padaliniuose.

LITERATŪRA

1. Tidikis R. Policijos mokslų sisteminimo metodologinės prielaidos // *Jurisprudencija*. 2002. T. 35(27).
2. Sherman L. W. *The Quality of Police Education*. – San Francisco: Jossey – Bass Publishing House, 1978.
3. Greičius S., Vitkauskas K. Teisės ir policijos veiklos programos dieninių studijų I kurso studentų mokomosios praktikos programa. *Praktinio mokymo metodika*. V. LTU, 2004.
4. Lietuvos Respublikos Policijos veiklos įstatymas, 2000 m. spalio 17 d. Nr.VIII-2048 // *Valstybės Žinios*. 2000, Nr. 90-2777, Nr. 101.
5. Lietuvos Respublikos Vidaus tarnybos statutas, 2003 m. balandžio 29 d. Nr. IX-1538 // *Valstybės žinios* 2003, Nr. 42-1927.

6. Lietuvos policijos generalinio komisaro 2002 m. gruodžio 24 įsakymas Nr.660 „Dėl policijos patrulių veiklos instrukcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2003, Nr.23-985.
7. Mykolo Romerio universiteto statutas, 2004 m. spalio 28 d. Nr. IX-2515// Valstybės žinios, 2004, Nr. 163-5952.
8. Mykolo Romerio universiteto Senato 2005 m. liepos 5 d. patvirtinta nutarimu Nr. 1SN- 99, Mykolo Romerio universiteto Studentų praktikos (stažuotės) nuostatai.
9. Mykolo Romerio universiteto Senato 2005 m. sausio 25 d. patvirtinta nutarimu Nr. 1SN- 24, Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto nuostatai.
10. Policininko rengimo standartas. 2000 m. rugpjūčio 29 d. Nr. 1079.
11. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2000 m. sausio 22 įsakymas Nr.18 „Dėl kelių transporto priemonių vairuotojų rengimo“ // Valstybės žinios, 2000, Nr.9-230.
12. Tumas V., Greičius S. Kelių eismo taisyklių pažeidimų įforminimas. V. LTA, 2003.
13. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. 1R-240/1V-246 “Dėl konvojavimo taisyklių patvirtinimo”// Valstybės Žinios, 2005, Nr.: 96- 3613.
14. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. birželio 18 d. įsakymas Nr. 182, “Dėl areštinių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo”// Valstybės Žinios, 2003, Nr.: 68- 3095.
15. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2000 m. vasario 17 d. įsakymas Nr. 88 “Dėl policijos komisariatų areštinių veiklos nuostatų”// Valstybės Žinios, 2000, Nr.: 21- 542.
16. Denis F. Management Training of Senior Police Officers: A Survey of Seven West – European Countries. – Budapest: Institute for Management Training and Police Research, 1995.
17. Pagon M., Virjent–Novak B., Djuric M., Lobnikar B. European Systems of Police Education and Training // Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West. (ed. M. Pagon). – Ljubljana, Slovenia: College of Police and Security Studies, 1996.

SOME ASPECTS OF STUDENTS TRAINING PRACTICE**Egidijus Nedzinskas*****Antanas Janušauskas****

Mykolas Romeris University

S u m m a r y

The investigation deals with the practice, which was carried out during the school year of 2005 – 2006 by the students of Kaunas Faculty of Police of Mykolas Romeris University, results. Applying on the certified study plan, every year our students fulfill the practice of 16 weeks (16 credits) in territorial police offices. The results of the practice are assessed according to the special journals of practice that have been completed by the students, and the records from territorial police offices where students fulfilled practice.

The aim of investigation is to ascertain the attitude of future police officers towards the chosen profession and its evaluation after the fulfillment of practice, and to analyze students' evaluation of different territorial police subdivisions.

We have analyzed the results of practice of 158 students (82 female and 76 male) and also comparing the results according to sex.

According to the data of our investigation almost half 45% of students liked the practice very much (48,8% of female and 40,8% of male), and only 3,2% of students (3,6% of female and 2,2% of male) stated that they did not like the practice ($p < 0,001$). 50% of students (42,5% of female and 58,6% of male) liked the practice in territorial subdivisions of Patrol Office. 48,7% of students (48,3% of female and 48,4% of male) think that the attitude of police officers employed in territorial police offices towards the students can be considered as very friendly.

The results of investigation have been analyzed applying the methods of statistical analyze that were created by computer specialists of Kaunas Faculty of Police.

Keywords: student, practice, subdivision and police officer.

* Mykolas Romeris university Kaunas Faculty lecturer of Police Activity Department

** Mykolas Romeris university Kaunas Faculty assoc. prof. dr. of Police Activity Department

1 lentelė. Merginų ir vaikinų mokomosios praktikos vertinimas (proc.)

Vertinimo kriterijai	Labai patiko		Patiko		Vidutiniškai patiko		Nepatiko		Labai nepatiko	
	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.
Merginos	40	48,8*	27	33	11	13,4	3	3,6	1	1,2
Vaikinai	31	40,8**	29	38,1	13	17,6	2	2,2	1	1,3
Bendrai	71	45	56	35,4	24	15,2	5	3,2	2	1,2

* $p < 0,001$ lyginant su merginomis, pasirinkusiomis vertinimą „vidutiniškai patiko“, „nepatiko“ ir „labai nepatiko“.

** $p < 0,01$ lyginant su vaikiniais, pasirinkusiais vertinimą „labai nepatiko“.

2 lentelė. Merginų ir vaikinų atskirų policijos įstaigų padalinių vertinimas (proc.)

Padaliniai										
Studentai	Patrolinė tarnyba		Operatyvusis valdymas (budėtojai)		Prevencijos tarnyba		Konvojus ir areštinė		Apsaugos policija	
	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.
Merginos	35	42,5*	18	22	17	20,1	8	10,2	4	5,2
Vaikinai	44	58,6**	14	18,4	12	15,1	4	5,3	2	2,6
Bendrai	79	50**	32	20,3	29	18,3	12	7,6	6	3,8

* $p < 0,05$ lyginant su kitais padaliniais.

** $p < 0,01$ lyginant su kitais padaliniais.

3 lentelė. Kaip studentai įvertino pareigūnų elgesį praktikos metu (proc.).

Vertinimo kriterijai	Labai draugiškas		Partneriškas		Tėviška globa		Abejingas		Priešiškas		Pašaipus		Kita	
	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.	N	Proc.
Merginos	40	48,3*	20	24	10	12,6	6	7,2	3	3,4	2	3,1	1	1,4
Vaikinai	37	48,4**	19	25,2	8	9,8	6	8,4	3	3,6	2	3,1	1	1,5
Bendrai	77	48,7	39	24,7	18	11,4	12	7,6	6	3,8	4	2,5	2	1,3

* $p < 0,01$ lyginant su merginomis, pasirinkusiomis kitus vertinimo kriterijus.

** $p < 0,01$ lyginant su vaikiniais, pasirinkusiai kitus vertinimo kriterijus, išskyrus „partneriškas“.